Ч. 227 (9.496) Львів, четвер 27. вересня (14 ст. ст.) 1917. Рік XXXVIII.

Діло

Виходить що-дня рано крім понеділків.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щадн. 36.720.

Адреса тел.: „Діло—Львів".

Число телефону 361.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

в Австро-Угорщині:
місячно . . . . 3·60 К.
чвертьрічно . . . 10·— „
півріччя . . . . 20·— „
цілорічно . . . . 40·— „

у Львові (без достави):
місячно . . . . 3·— К.
чвертьрічно . . . 9·— „
півріччя . . . . 18·— „
цілорічно . . . . 36·— „

в Німеччині:
півріччя . . . . 20·— М.
цілорічно . . . . 40·— „

За зміну адреси платить ся 50 с.

Ціна оголошень:
Стрічка петитової, дюймальтова 40, в надісланім 40, в сотовістях 80 с. з редакційної части 1 К. Понеділком при вічнім і заручнім 1·50. Некрольоґи стрічка 1 К.
Ставі оголошення за окремою умовою.
Оплата примірник коштує у Львові 12 с. на провінції 14 с.

Видає: Видавнича Спілка „Діло". Начальний редактор: Д-р Василь Панейко.

ВОЄННІ КОМУНІКАТИ.

ЗВІДОМЛЕНЄ Ц. І К. ҐЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ з 26. вересня.

Під Серетом мінецькі війска привели в виправи, в якій дійшли аж до задних непрятельських ліній, понад 150 кольонених і кілька машинових крісів.

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ.

На Монте сан Ґабріеле відперте неприятельські стежкі відійшли. У відтинку Тонале і на заміж від Тольміну наші підїздові відділи піймали деяку скількість жовнірів.

Діяльність летунів над Сечею та між долинами Адиґе і Сугана була дуже оживлена.

ВІЙНА НА БАЛКАНІ.

Тільки діяльність артилерії середнеї міри.

ЗВІДОМЛЕНЄ ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАТИРИ з 26 вересня.

ЗАХІДНИЙ ТЕРЕН ВІЙНИ.

Група війск баварського наслідника престола Рупрехта: На фронті битви у Фляндрії відійшла під вчера знову огнева боротьба. Рано відпискали наші війска по сильнім наступі часть области втраченої дня 20. с. м. на північ від долини Мокен Ішери. При помочи великих сил старали ся Анґлійці чотирократним завзятим противаступом відкинути нас знов. Неприятеля відперто, а здобуту область між лісом Polygon і великою дорогою обережно. Крім кровавих втрат втратили Анґлійці 250 людий в полонених. Вечером огень збільшив ся на побережу, де знов острілювано Остенду від сторони суші й моря, як також від Ішери до ріки Лї. По сильним огни в ночи діяльність артилерії знов рано від ліса Aeuin-ochiler до каналу Комен Ішери дійшла до барабанного огня. На більшій части сього фронту почали ся наступи анґлійської піхоти. Битва є в повнім розгарі.

В Артезії і по обох сторонах Сан Кентен збільшили ся в многих місцях огнева діяльність. Вечером наступали Анґлійці під Cennelieu і знищено вдерли ся до наших ліній. Протинаступи відперли неприятеля.

Група війск німецького наступника престола: В кількох відтинках фронту над Еною і в Шампанії значний огень був спрямований на наші становища й батерії, які сильно відповідали. Стежкі сутички були для нас успішні. Під Верден хвилями огнева боротьба на східнім березі Мози досягала великої могутности. На південь від Боомон наступили Французи дорвали ся до рови, здобуті недавно нами.

Наші літаки вечером знов заатакували Льондон і надбережні міста Анґлії.

СХІДНИЙ ТЕРЕН ВІЙНИ.

Група князя Леопольда Баварського: Під Якобштадтом, на захід від Лудзьки і під Тернополем російська артилерія була більш діяльна, ніж в останнім часі.

Група архикн. Йосифа: На північ від Серету мінецькі війска вкерли ся аж до задних ліній російських становищ та знищили ворожі рови вернули з понад 150 кольонними й кількома машиновими крісами.

Фронт македонський: Положенє не змінило ся.

Львів, 26. вересня 1917.

У вчерашній промові в палаті послів президент міністрів д-р Зайдлер преголосив між ин. програму правительства в справі реформи конституції, якою має бути здійснена запоручена основним державним законом рівноправність народів держави. Ся програма звучить: подїя коронних країв — при задержаню їх дотеперішної єдности — на округи, які мали би бути відставою національної рівноправности.

Подїя коронних країв на округи містив ся ще в кромержиськім проекті конституції з 1849 р. Конституційна комісія тодішної австрійської конституанти, не могучи рішити ся на зовсім новий передїл Австрії на національно-територіяльній основі, зберегла істнуючий подїл на краї, а як противагу змаганям пануючих націй в окремих краях утворила округи, які мали бути по змозі національно однорідні. Сю компромісову, половинну, вже тоді невистарчаючу ідею преголошує по 70 роках д-р Зайдлер як ідею австрійської будучности. Справді, як важко в сій державі на якусь нову ідею!

Коли виступаєть ся в обороні задержання дотеперішного подїлу держави на краї, то говорить ся звичайно, що є се витворені історією політичні цілости, які зносити значило би перечеркати історію. Є в сім правди на стільки, що кінець-кінців все, що істнує, є витворене історією. Власне на наших очах западаєть ся така витворена історією цілість: царистична російська імперія. Та хто буде мати відвагу бути речником дальшого зберігання її, бо се — витвір історії?!

Що до австрійських коронних країв, то вони очевидно є також витвором історії, а саме історії набування їх Габсбурською династією, яка кождий новий набуток адмініструвала як окрему цілість. Так — щоби згадати тільки про найновійші часи — злучено в один край набутки при подїлах Польщі всупереч історично національним окремішностям його складових частий; так набуток з останньої російсько-турецької війни творить анектовану область під назвою Босни й Герцеґовини. Та щоби для модерної держави єдиною підставою була виключно історія набувань, се справді якась особливість нашої держави.

Носителями історії є народи і числити ся з історією — значить: числити ся з житєм народів. Якже числить ся з сим преголошена д-ром Зайдлером програма реформи конституції? Викажемо се на нашім народї.

Наш нарід, — хоч на своїй історичній території творить переважаючу більшість, — через злучене українських і польських областий, набутих при подїлах Польщі, в один край, став у тім краю політичною меншістю, відданою під всевладне польське панованє. Допустім, що на нашій історичній території повстане ряд округів, в яких наш нарід буде мати більшість. Чи на слїдком сього державне правне положенє нашого народу змінить ся так, що він вже не буде підлягати польській більшости, тільки уписане в державі рівну з Поляками рівноправність? Зовсім ні! В округах українське населенє може мати більшість і по своїй волї рішати справи, приналежні до компетенції окружної репрезентації й адміністрації. Але понад округами стоїть край і в краю, в краєвім сеймі Поляки далї остають в більшости, а Українці в меншости.

Отже там, де ми на нашій історичній території творимо більшість, там ми на далї не будемо мати змоги виступати як державно-правна цілість, тільки будемо подїлені на округи, в яких наше населенє кождого округа буде мати обмежену місцеву самоуправу. За те виступати як цілість зможемо в галицькім соймі, отже там, де супроти польської більшости будемо меншістю.

Зі сказаного виходить ясно, що округ не буде органом національної автономії цілого народу, тільки органом місцевої самоуправи тої части народу, яка населяє округ. Маючи в окрузї більшість, українське населенє зможе оборонити ся перед польською краєвою більшістю, і в тім змислї округ являєть ся до деякої міри забезпеченєм національних прав краєвих меншостий. Але в краю ми як були, так останемо меншістю.

Нашим змаганєм в сій державі є не охорона наших прав як національної меншости, тільки осягненє національної автономії, значить, щоби цїлий нарід на своїй історичній території творив державне правну одиницю, рівноправну з иншими анальоґічними одиницями, з яких зложена держава. Осягнути се можемо тільки тоді, коли держава, числячи ся з історично національною окремішністю нашої землї, утворить з неї окремий автономний край. Для цїлий місцевої адміністрації край може бути поділений на округи. Але перше всего мусить бути утворений український край як вислів національної автономії українського народу в Австрії.

Програмі д-ра Зайдлера утворення округів в рамах дотеперішних коронних країв протиставимо ми програму утворення українського коронного краю. І тільки те правительство може числити на наше відперте, яке ту нашу програму прийме за свою. Правительство, яке хоче вдержати дотеперішний край Галичину, хоче тим самим вдержати польське панованє над нашим народом. Таке правительство ми в обороні нашого національного права мусимо поборювати.

Мир перед новим роком?

Нові предложеня папи. — Офіціяльний голос Ватикану. — Чутки про мирові переговори.

Львів, 26. вересня 1917.

„Münchener Zeitung" доносить з Роттердаму: „Daily Telegraph" пише на основі вісток, поданих італійською пресою: Передача папою відповіди осередних держав буде довершена одночасно з мовами і несподїваними предложенями Ватикану. У Ватикані сподїють ся, що мир буде заключений ще перед новим роком.

„Osservatore Romano", офіціяльний орган Ватикану пише: Відповіди осередних держав допускають виміну думок між воюючими державами, а такого вкладу саме бажав папа, якого цїлию було покласти основи переговорів. Також що до територіяльних питань є відповідь осередних держав, на думку згаданого папського органу, дозволї ясна, бо в ній заявляють ті ж держави принципіяльну згоду з інформацією папи.

БУДАПЕШТ (Прив. тел.) „Az Est" доносить з Софії: Тутешні політичні круги вдоволені відповідю Австро-Угорщини і Німеччини. Кілька визначних осіб заявило кореспондентови „Az Est", що мети осередних держав не лишають нічого до бажаня. В софійських політичних кругах говорять про близькі мирові переговори; приводом до того є зїзд цїсаря Вільгельма з болгарським королем та стріча болгарського начального вожда Жекова з Випер пашою.

Д-р Петрушевич президентом У. П. Р.

Відень, 26. вересня 1917.

Українське Презове Бюро доносить: При нових виборах президії У. П. Р. вибрано президентом д-ра Петрушевича, віцепрезидентами д-ра Бачинського і д-ра Евг. Левицького. До парляментарної комісії десиґновано віцепрезидента палати послів п. Романчука, д-ра Костя Левицького і п. Стефаника.

Державна Рада.

Телеграма ц. к. Кореспонденційного Бюра.

Відень, 26. вересня 1917.

Палата послів почала нині перше читане фінансових предложень.

Міністер скарбу бар. Віммер представив буджет на 1917/18 рік. Се перший повний буджет підчас війни. Обіймає він всі наші видатки і доходи, отже передовсім всі наші безпосередні і посередні видатки воєнні. Нічого не замовчуємо, нічого не прикрашуємо так, що прелімінар представляє повсім вірно стан наших державних фінансів.

Представляєть ся в нім образ незвичайне поважний. Хто йому з увагою приглянеть ся, сей хиба не встоїть ся перед почутєм пригноблення, але перший кроком до уздоровлення наших державних фінансів є поглянути правді в очи.

Міністер представляє цифри прелімінара. Воєнні довги виносили до кінця червня 1917 р. 41.266 міліонів корон, а сього 8.079, отже кругло 20% всіх воєнних довгів припадає на зачет мотового банку.

Бесідник звертає увагу на великий успіх шістьох воєнних позичок. Небавом прийдеть ся приступити до нової воєнної позички.

Що до зарядженьь на поли воєнної помочи для державних урядників, священників і робітників, на що в минуючім році вставлено 342 міл., а в сім році прелімінровано 572 міл., — зазначив міністер, що сі видатки з певністю в якійсь формі, що найменше в части являть ся і в будучім буджеті, але тому, що на разі береть ся їх правно в рахунок тільки на час війни, то зачислено їх до видатків „перехідних".

Також державні доходи прелімінровано дуже осторожно так, що в своїм часі мирові цифри будуть значно висші. Між перехідними доходами прелімінровано дохід з податку від воєнних зисків за рік 1916 суму 300 міл. В буджетовім році 1916/17 з податку від воєнних зисків, прелімінованого на 169 міліонів, вплинула сума 90 міліонів. На підставі закона можемо тепер сподівати ся доходу 300 міліонів.

Безпосередні податки з 432 міліонів в р. 1913 збільшили ся тепер на 677 міл., отже о 57%.

По промові міністра скарбу заявив п. д-р Заграднік, що супроти політики, зверненої проти чеського народу, не можна Чехам брати на зле, коли вони втратили довірє до Відня і коли закинули думку, щоб про її судьбу мало ся рішати в палаті. Також і для Чехів не було би нічо більш пожаданим як мир, одначе тільки почесний мир, мир народів рівноуправнених, людий вільних, — тільки такий мир може бути пожаданий, а не мир, який відав би Чехів в кайдани. Прикро нам, що папа про нас забув, згадав тільки про Поляків, а тепер покликав до Риму італійських епископів, а про наш нарід нічого не знає. Але й без чужої помочи дійдемо до своїх прав.

Чехи стоять непохитно при своїх рішенях з мая. Їх становищем є становище, заняте чеськими соціяльними демократами в Стокгольмі і самостійна чеська держава з атрибутами суверенности. Чехи є пересвідчені, що справа чеського народу є більша, між те, що тут у Відни має бути розвязане.

П. д-р Сильвестер нолемізує з виводами попереднього бесідника і жалів, що католицький священик виголосив таку бесіду. Дивне передовсім те, що католицький священик здобув ся на слова, звернені проти папи. — Обговорюючи вчорашню промову президента міністрів заявляє бесідник, що треба поздоровити величезний оптимізм президента. Бесідник говорить про тенденційну політику Англії, вказуючи на поведенє з Ірляндиями. Коли Англія в сей спосіб трактує своїх горожан, з який же спосіб можуть Чехи і південні Словяни сподівати ся підперти своїх бажань в Англії?

Свобода Адрійського моря мусить бути цілю наших змагань в боротьбі з Італією. Нема ніяких ріжниць між південними Словянами й Німцями. Південні Словяни й Німці, Альбанці й Греки повинні зєдинити ся в змаганю, щоби Адрія не стала ніяким „mare nostro". — В кінці бесідник, як бувший президент палати, звертає ся до всіх партій, щоб всі з Австрії зрозуміли, що мусять погодити ся.

П. д-р Адлер висказує бажанє, щоби принайменше якийсь процент приречень, висказаних президентом міністрів, сповнив ся. Від правительства треба би вимагати суґестивної сили, яка звела би до одного стола представників тих народів, яка зєдинила би їх в дискусії і в будові нової Австрії.

Бесідник згадує про симпатії соціяльних демократів для змагань чеського народу. Народи Австрії не можуть жити иншим житєм як тільки сим, що дає їм самостійність. Одначе з другої сторони німецькі соціяльні демократи не можуть дати собі відібрати се, що иншим хочуть признати. Бесідник апелює до чеських політиків, взиваючи їх, щоби не вели завзятости, нагромадженої в трьох останніх літах так далеко, щоби унеможливили нею нашу будучність, а Німці нехай покинуть старі мрії про свою місію, до якої або не доросли, або якої взагалі не мають, яка одначе як найменше надяєть ся до сього, щоб їм признати яке-не-будь право до гегемонії.

Найкрасші слова президента міністрів не можуть закрити сього, що в питанях можни передовсім в практиці виявила ся супроти заграниці якась немічь.

Є конечне, щоби супроти російської революції остати на тім становищи, яке від початку війни заняла австро-угорська політика. Голоси о мир чути всюди, навіть в неприятельськім таборі. Хоча соціяльні демократи признають, що канцлер і гр. Чернін висказали мирові слова, проте одначе вони не настарчають. Вони повинні промовляти такими словами, яких за границею не могли би фальшиво розуміти. Як у відповіди цісаря до папи, так і в словах канцлера недостає слів, що ми не хочемо ніяких добичий. Народові маси у Франції і Англії повинні найти відвагу признати ся до бажаня мира. Мир є можливий без обидженя якогонебудь народу.

Іменем буковинських Українців дякує п. Лукашевич цісареви й армії за визволенє його вітчини і заявляє, що буковинські Українці як перше так і далі стоять сильно при цісарю й вітчині, домагають ся одначе, щоби також держава сповнила супроти українського народу свій обовязок.

П. Стапінський займаєть ся справою польських легіонів, говорить про поведенє неодинаких керуючих мужів в легіонах. В питаню легіонів лежить одинока причина нинішної політичної ситуації в польськім таборі. Бесідник говорить про положенє спричинене з Польщі маніфестами з падолиста й вересня. За те домагаєть ся нині від Поляків, щоби усунули ухвалу польського народу з 28. мая та, щоби Поляки прилучили ся до середних держав. Кличем Поляків було від давна йти з Австрією, польське Коло було все підпорою правительства, польський нарід не тільки в Галичині стояв по стороні Австрії. А чи трактованє легіонів, чи трактованє Галичини є признаком за се? З 300 міліонів, призначених на зменшенє нужди спричиненої війною, тільки 8 міліонів ужито в Галичині — в тім найбільша біда.

Минули вже часи, коли Поляки стояли за кождим правительством. В будуччині основною лінією для них буде іти разом з поневоленими. Тепер будуть голосувати проти буджету.

Слідуюче засіданє в четвер о 10. годині рано.

За втрачені мандати помилуваних послів.

Львів, 26. вересня 1917.

На вчерашнім засіданю Палати послів зайшло також пос. Буржіваль, який на основі засуду втратив посольський мандат, і заняв місце біля посла Кльофача. Підчас промови президента міністрів взивали його господарі Палати, щоби вийшов зі салі, однак пос. Буржіваль не повинував ся тому зазивови. Підчас промови президента міністрів президент палати заявив, що бувший посол Буржіваль прибув на салю.

Пос. Стрібрик: Він є ще послом.

Президент: З президіяльного місця було сказано, що його мандат погас. Він не має права оставати на салі. (Заперечення чеських радикалів). Тому, що п. Буржіваль не повинував ся зазивам господарів, взиваю його, щоби сейчас вийшов зі салі і звертаю його увагу, що в противнім случаю допустить ся злочину публичного насильства. (Перериванє чеських радикалів). З огляду на те, що пос. Буржіваль не послухав сього зазиву, перериваю засіданє.

Підчас перерви відбула ся конференція голов клюбів. Президент Гросс заявив на ній, що не отворить на ново засідання, поки б. посол Буржіваль не зійде зі салі. Представник чеського союза домагав ся, щоби справу послів, яких мандати признано втраченими, перенесено комісії незалежности і щоби тій комісії вияснити речинець до зложеня звіту. Президент Гросс заявив, що на кінци засідання віддасть те внесенє під голосованє.

Перед 8. годиною пос. Буржіваль вийшов

Народи в самоозначенем і без самоозначеня.

(Конець.)

Для Фляманців у Бельгії, того в середних віках славного і культурного, а тепер Французами Вальонами на усіх областях принижено і горем прибитого народа назвів також „слушний час".

Для них найшли Німці небідними навіть своє серце куди щирійше як для Поляків. Свої рідні, власне германське, хоч не брати, а кревняки близькі. Дали їм Німці піковиту самоуправу, відділивши їх на чисто від Вальонів, дали їм університет і змогу розвиватись культурно і економічно, до чого їх віками не допускали їх сусіди і przyjaciele. Аналогій ніяких не роблю, бо не такий тепер час. Як жилось Фляманцям під управою нефранцуженого бельгійського уряду, нехай скаже отсей маленький образочок, взятий зі статі „Süddeutsche Monatshefte"*) за серпень 1916, де пишеть ся про Людвика де Раєт, великого борця за самоозначенє свого народу.

„За сто літ французиши в школі і уряді та і через господарські виливи невстав поділ між висшими і низшими верствами фляманського племени. Межа між Фляманцями і Вальонами не лежить тільки на етнографічній границі кождого племени, а іде вона з долини в гору так сказатб горизонтально між мужиком і нефранцуженим паном сурдутовцем, що вийшов з того самого фляманського корінь. Французи разом з перекинчиками і жидами мають в своїх руках також економічну перевагу, а Фляманець дає тільки сиру робочу силу. Освіта стоїть на найнизшім ступени. Хочеш чого ліпшого научитись, щоб мати змогу покінчити долю собі і літям своїм, зараз мусиш перерабляти свою мову і мовок на французькі. Не дивно, що фляманський робітник то лиш китайський кулі, звичайна робоча худоба, а кваліфікований робітник або дедерець то вже Француз або перевертень. Янкова стіна, що ділить вже від мужика, виключає і всякий добродійний вплив образованих суспільних верств на низші. Де нема любови до мови, тем не може бути любови до народа, що нею говорить.

Прокляв би давно фляманський вдаях від тягарів усіх тих невзгодин, тільки включість мужицька недолужує ще ті втрати, які на верхах відпадають від свого народа в нарвіть гнобителів Вальонів".

Стара се пісонька і свідчить ся нам на ту саму муту в Галичині від сто років, коли не довше. Підчас теперішної війни ще дві строфки долежили до неї народні поети.

Одна строфка про зрадника і друга про зрештуюсє та кожда з приспівом: „На гилку! На гак! Гони його в табор інтернованих!"

Ті, що на гилках, замовкли на віки, але чому мовчать і ті, що їм пощастило ся пережити інтерновані? Не о літературу тут іде, а о документи.

Ту криваву літопись Самоврядне видавництво Українське Наукове Товариство як на у Львові то в Київі.

Мені попало під руку офіціяльне видане*) про житє бутє населенців, та не яких приклятих „зрадників" а так просто тих Греців і Італіяно, що їх сила війни викинула з рідного села у далекі Стирії і Каринтії. Виймаю кілька уступів:

16. і 18. падолиста 1914 р. прибуло до Ст. Michael 1670 жидівських населенців. Закватировано їх у будинку фабрики кухонного начиня, що стояла від давна порожня. 23. падолиста Жидів забрано, бо треба було зробити місце для українських населенців, що прибули в числі 2709. Той будинок не надовив ся ніяковито на мешканє для людий, а тим менше для такої сили народа. Вікна усі були розбиті, ніядного згляда, дах діравий пропускав дощ і сніг. У великанськім простори - кімнати будущої фабрики мановсе соломи, — ог усе уладжене. У подвірю викопано яму на латрину, а що освітлене з ночи було майже ніяке, то і не дивота, що жінки і діти, а також і мущини випорожнювали ся, де попало. В комнатах був сонух від гниляни і сиру від людських відходів не до видержаня. Тільки від одного рурею водопроводу удержано кирте до умиваня і до пранья біля. Для стільки народа в кождім разі за мало.

Жидівські населенці, що жили в тім бу-

---

*) „Süddeutsche Monatshefte" Verlag Lehmann München, місячник від сю пору дуже цікавий. Кождий місячник обнимає цілість і старанно поясняти якесь актуальне питанє. Появились між иншими, зокрема Russland von innen, Österreich von innen, England, Frankreich, Skandinavien, Ostjuden. Українське питанє появилось там тільки при нагоді в зовнішті про Австрію і Росиї. Варто би, щоби хто розложив українську справу в цілій широті.

*) Prof. M. Pranaitis, Freiwillige Kriegsfürsorge auf dem Gebiete der Seuchenbekämpfung. Graz 1916.

зі сили народ і засіяння почало ся на нову. Пе-лата ухвалила поручити комісії нелайнности, щоби протягом 14 днів зложила звіт про внесені в справі мандатів тих послів, які наслідком присуду втратили мандати.

Комісія мира в палаті послів.

Львів, 26. вересня 1917.

На вчерашнім засіданю кос. Найман і тов. постановили отсе внесенє в справі утворення парляментарної комісії мира:

Головна комісія німецького парляменту приняла недавно ясне рішенє в справі мира. Є конечна потреба, щоб також австрійські народи мали змогу через своїх послів як найшвидше заняти становище в сій пренажній справі і з допільною енергією сьвідчити в як найшвидшім заключеню мира. Тому вносимо вибрати з 52 членів комісію, яка заняла ся би питанєм, яким способом австрійський парлямент може причинити ся до як найшвидшого заключеня мира.

Німецький союз за вдержанєм коронних країв

Львів, 26. вересня 1917.

Німецький національний союз, навязуючи до виномен д-ра Зайдлера в палаті послів, узвалив заяву про свої найблизші парляментарні завдання. В тій заяві сказано про полагодженє національних питань в Австрії ось що:

„В уладженю відносин між національностями ми відкидаємо радикальні переміни та є переконані, що також при вдержаню коронних країв можуть бути сповнені всі домагання національностий, які дадуть ся погодити з інтересами держави. Таке уладженє треба буде перевести ріжно, відповідно до відносин поодиноких країв.

Найбільш зрілою і найвильнійшою є розвязка національного питаня Чехії в тім змислі, що Чехи нічого не відбере ся, а Німцям забезпечить ся автономію. Инші національности мусять зречи ся окремої держави в державі так як ми, Німці, того зрікаємо ся".

За невалежність України від тимчасового правительства.

СТОКГОЛЬМ. *Укр. бюро* доносить з Київа: Рада українських відпоручників військових в огляду на небезпеку контрреволюції ухвалила резолюцію, якою закликає Українську Центральну Раду, щоби вона при помочи Генерального Секретаріяту перебрала всю власть на Україні.

дину на своє щастє тільки один тиждень, остали здорові. — І українські вигнанці були першого тижня здорові, та уже в недовгім часі грудни почалась там хороба, що обнимала все більше і більше число людей.

Прийшла санітарна комісія і показалось що се питистий тиф. І гибли люди як мухи. Проф. Прасолів, член комісії, так описує своє перше враженє: Великий простір на першім поверсі з одиноким входом на до, сьвітлих вузких сходах. На гнилій підлозі, ще гнилійша і смердяча солома-трава. І тут гнили ся сотки мущин, жінок і дітий. Між нібито здоровими і зразлиє хорі на питистий тиф і мерці там, а коло них горять малі огарки свічок. Нехай такий один огарок упаде і солома запалить ся, то ті сотки людий згорять тут живцем.

Як жилось в Такертофах? Говорить людці Кричіть! Вони куди хлиє кричати як мовчати і скавулїти, як ті кобзті ноги коли карта, з якого пана вибрали собі найлїпші кусочки. Час, коли „покірне тоя дві корови ссяле", уже давно минув. У взаїмних зносинах між народами скромність і покірність уважають за слабість, трусливість і глупоту.

Фінки проголосили свою автономію і держать ся кріпко за свої вольности, хоть козаки їм сойм розігнали.

Україна організує ся і бере самоуправу в свої руки, хоч там їх колк Полубот на і Хмельницького постріляли. Без жертв нема нічого на сьвіті.

Täglich müssi es erwerben, um es zu be sitzen.

30/IX. 1917.

Я. Осьмий.

Зелїзниці в руках українських жовнїрів.

СТОКГОЛЬМ. (*Укр. бюро*). Одесса і всі зелїзничі стації на шляхах до неї заняті українськими жовнїрами, приклонниками революції.

Франція досліджує українське питанє.

КОПЕНГАГА (*Прив. тел.*). До Київа прибув основатель бюра для національних питань в Парижи, Пелісіє. Бюро засноване в 1912 р. і займаєть ся порівнуючими дослідами національних питань, а його головою був Пелісіє, теперішний французький президент міністрів. Згадане бюро уладжувало часто виклади у висшій школі суспільних наук в Парижи з области національних питань.

Пелісіє прибув до Київа спеціяльно для вивчення українського питаня в цїли інформовання про українство французької суспільности та правительственних сфер. Разом з Пелісіє приїхав другий французький учений Арві.

Оба французькі гості відвідали Українську Центральну Раду та інформували ся там про український рух. На Україні побудуть вони ще довший час.

Частинна демобілїзація Росії.

СТОКГОЛЬМ (*Тжб*). „День" доносить, що тимчасове правительство рішить в засаді частину демобілїзацію. Покликані у віці 40 до 43 літ мають бути увільнені з війска.

Консолїдація чеських послів.

ВІДЕНЬ (*Тжб*). „Slavische korrespondenz" доносить: Нині зложили ся в один клюб давні клюби: молодоческий, клюб національно соціяльний і група п. Страньского під назвою: „Клюб чесько-правно-державний". Головою клюбу вибрано одноголосно п. Кльофача.

Сухомлїнов засуджений на досмертну вязницю.

ПЕТРОГРАД. (П. Т. А.) Сухомлїнова признано винним державної зради, зломанє довіря і засуджено на досмертну вязницю. Його жінку увільнено.

НОВИНКИ.

Львів, 26 вересня 1917.

— **Сема австрійська весняна позичка.** Як доносять віденські дневники, з кінцем жовтня або з початком падолиста буде розписана нова, вже сема з ряду австрійська воєнна позичка. Шеста воєнна позичка принесла 5 міліярдів корон. На всі воєнні позички в Австрії підписано доси 22 міліярди корон. Управа державного скарбу розпочала вже приготовленя до розписаня нової позички.

— **З Чортківа** пишуть нам: Д. 15. с. м. відбулась в Чорткові нарада, в котрій взяли участь б. сойовий посол д-р А. Горбачевський, проф. І. Кесак, о. Гуньовський, директор Добромильський, проф. Пігут і проф. Бойцун. Ходило о справу реактивовання укр. прив. гімназії в Чорткові. По довгій дебаті рішено гімназію отворити і упрошено п. Горбачевського і о. Гуньовського, щоб справу перевели. Слідуючого дня відбулись численні збори філії „Сільського Господаря". Голова філії проф. Іван Косик подав зібраним цілий ряд цінних інформацій в справі відбудови знищених осель. На внесенє голови рішено отворити канцелярію правної поради в комнатах „Народного Дому". Веденєм сеї канцелярії займеть ся секретар філії Амер. Серпенський. З огляду на те, що голова філії І. Кесак як сотник УСВ. не може під сю пору вести агенд філії, доповнено виділ слідуючими членами: Д. Добромильським, о. Гуньовським і проф. Пігутом.

— **Ціни сирої і виправленої шкіри.** „Wiener Zeitung" оголошує розпорядок міністерства торговлї про ціни сирої і виправленої шкіри. Ціни шкіри на підошви, яка доси виносила 11 К. до 14·40 К за кг. знижено на 10·10 К. до 13·30 К. за кг., отже о 90 сот. до 1·40 К. менше. Також буде значно знижена ціна шкіри уживаної на верхну часть шкіряної обуви.

— **З управи приватної української гімназії в Рогатині.** Правильна наука в гімназії зачасть ся в першій половині жовтня с. р. День вересня буде поданий небавом. — Львів, 26. жовтня 1917. Денис Лукіянович, управитель гімназії.

— **З шкільництва в хоценьнім таборі.** По устроєнім в линьки с. р. обході в честь Шевченка святкувала українська шкільна дітвора в хоценьскім таборі для населенців пам'яти Бориса Грінченка. Свято відбуло ся дня 11. вересня с. р. в бараковій театральній сали. На програму свята зложились: виклад про житє і працю Бориса Грінченка, поданий управителем школи п. Денисом Стельмахом і виведені дітьми дві вистави: оперета М. Лисенка „Коза Дереза" та фантастична комедія в 2 діях Кандиї Лукашевича, п. „Серед пиїтів". Вічуєм співів є наслуговує учительок пп. Олени Кессак і Юлії Голинчук та учителя п. Остапа Коника, а виставою комедії „Серед пиїтів" заняла ся учителька п. Олена Голинчук. Фортепяновий суперлїд провадила п. Оксинчева. Дня 13. вересня відбула ся при численній присутности родичів та запрошених гостий окрема вистава обох сценічних образів. Дохід з обох вечерів призначений на третий хор тутешної дітвори на захист сиріт ім. Митрополита А. гр. Шептицького. При нагоді подаємо, що українська школа в тутешнім таборі числить від сю пору 600 дітий, з того 100 дітий з Волині. Загальне число дітий о 1000 менше, чим у вересни м. р. Науку веде 8 учительських сил, а крім них 4 учительські сили перебувають другий місяць на відпустці. У вересни с. р. висилали управа школи 17 хлопців і 4 дівчата на гімназійні та семинарійні курси до Гмінду, що разом з висланими мин. року 8 хлопцями, дає число 29 дітий (23 з Галичини і 5 з Волині) висланих до середних шкіл. У вересни с. р. розпочав ся поворот більшого числа населенців до узільнених повітів. Дасть Бог, а з двох тисяч перебуваючого тут українського населення, лиш мала частина може мусіти ще зимувати в бараках. — Д. Б.

— **Претези для інвалїдів.** Пишуть нам: Множать ся випадки, що наші жовнїри, котрі потратили на війні ноги, руки і т. д. і котрим належать ся протези, в несвідомости про їх право до них просять ся по лїчебницях, щоб їх зараз в'існяти до вітчини, резигнують з сеї благодаті і так множать ряди калїк і нездібних до праці. Треба сих людий осьвідомити, що їм протези належать ся так само, як жовнїрам инших народностий, та що ми, не користаючи з них, викидуємо гроші з наших податків на чужих, а самі ніякої користи з них не маємо.

— **Як згинув льорд Кіченер.** Англійські дневники оголошують заяву Купера, який розказує, що круглик, на якім їхав льорд Кіченер як відпоручник англійського правительства до Росії затопив ся наслідком вибуху пекельної машини. Ту машину мали підложити німецькі агенти під помостом в сусідстві корабельної їдальні.

— **Особисті вісти.** Проф. Михайло Галушинський, середночний управитель укр. прив. гімназії в Рогатині, який доси був приділений як поручник при XXV корпусній команді, приділений тепер до команди рільничих експозитур ц. к. намісництва в Кракові.

— **В справі доставки лошат для рільників.** Військовий інспекторат для хову коний повідомляє, що міністерство рільництва не буде вже приділювати рільникам лошат, бо міністерство війни зарядило, щоби лошата від військових клячий були продавані рільникам в дорозі лїцитації. До лїцитації військових коний стають могуть лиш рільники, що одержать від рільничих експозитур ц. к. намісництва згідно ц. к. старости дезітимації, які видають жуть названі власти лиш на основі посвідок від рільничих корпорацій.

† Померли:

О. Володимир Петрушевич, сьвященик і парох в Калуши, помер 16. с. м. на нервове заладнє кормового нервову, хоробу спричинену наслідком останньої російської офензиви в Калущині. Покійний прожив 71 літ, а парохом Калуша був около 20 літ. Був се особливий тип доброго чоловіка: без злоби, спокійної вдачі, учинний для всіх, зломавав сироти чи сленної своєї родини, не жалував ніколи гроша на народні і політичні цїли, брав живу участь в цїлій організаційній роботі Калущини. Як священик богато причинив ся до побудовання нової церкви і її прикрашення. В часі війни виявив ся яко добрий священик на місци, давав богато горя і богато робив добра для потерпілих, несучи ратунок і часто грошеву поміч. Коло його гостинного дому збирало ся все богато бідних і голодних. Честь його памяти. — І. К.

НА ВОЛИНСЬКІ ШКОЛИ.

„Пятковa внутрена".

На необхідну потребу удержання 25 українських шкіл на Волині, які супроти останніх подій тим дорожші і важнійші для української справи, конечні як найсвяші і найобильнійші жертви.

Онелки Крайчик вет. хор. 10 К: Олю Гаванківну. Костю Біленьку, Анну Крайчиківну. Петра Бабяка маширучника, Остапа Дуткевича вет. хор. — Михайко Смик учитель в Лобіїві н. Устрики долішні 10 К: пп. Кирила Біецького управителя школи в Лобіїві н. Устрики долішні. Дмитра Пеленського управителя школи в Бендрові мар. н. Устріки долішні. Василя Оника управителя школи в Грозьовій н. Лімна via Турка над Стрием. Віктора Мішкевича управителя школи в Вицьові н. Лаврів. Івана Томаска управ. школи в Потоці н. Лаврів. —

ОПОВІСТКИ.

Четвер, 27. вересня 1917.

Нині: греко-кат.: Вонд. Ч. Хр. — римо кат.: Матеи свят.

Завтра: греко-кат.: Никита мч. — римо-кат.: Вячеслава.

| **З „Акад. Громади" у Львові** Сходини членів відбудуть ся 29. вересня о год. 3. по пол. — Виділ.

| **Отсим подаєть ся до відома всім інтересованим,** що від 1 жовтня с. р. платити буде товариство кредитове „Надія" в Криниці від всіх вкладок щадничих 4%. Податок рентовий оплачує товариство з власних фондів. — Дирекція. 257 2-3

— **Друга українська народна школа в Перемишли** буде отворена 2. жовтня на Засяню при ул. св. Івана 42, в домі Братства св. Николая; удержувати її буде Кружок Укр. Педагогічного Товариства. Старшина взиває українське населенє Засяня і поблизьких передмість, щоби вписало громадно свої діти до сеї рідної школи. Отвираємо на разі першу і другу клясу. Вписи відбудуть ся в понеділок 1. жовтня від год. 8—12 і 3—6 Наука зачинаєть ся 2 жовтня о 8. год. рано. Довіл шкільних властий запевнений. 2-3

— **Отворенє жіночої учительської семинарії з українською викладовою мовою в Перемишли** (згляднo поки що семинарійного курсу) відбудеть ся в понеділок 1. жовтня. Старшина Кружка Українського Педагогічного Товариства, у згляднюючи загальне бажанє, отвирає поки що семинарійний курс з обсягом наукового матеріялу I року. Довіл міністерства на основанє семинарії прийде ще протягом осени. Курс буде вести п. Олена Бережницька, учителька тутешного Ліцею, в льокалях Ліцея (Татарська 4) в ранних і пополудневих годинах при помочи учителів і учительок ліцея, гімназії і державної семинарії. Оплату за науку означить ся пізнійше (відповідно до числа кандидаток). Для заміщевих поручать ся уміщенє в Дівочім Інституті, Інтернаті СС. Василіянок; евентуально можна буде для більшого числа кандидаток заснувати власну бурсу. Вписи будуть відбувати ся 29. і 30. вересня і 1. жовтня рано, а вступний іспит відбудеть ся в понед. 1. жовтня по полудни від год. 3—6 в льокалях ліцея. Кандидатки мусять мати укінчений 15 рік житя і що найменше укінчену III клясу виділової школи. Предложити треба при вписі: метрику, свідоцтво здоровя, свідоцтво фізичного уздібненя, виставлене урядовим лікарем, і послідні шкільні свідоцтва. 2-3

— **Управа ц. к. гімназії в Вижниці** повідомляє, що заходи коло реактивовання сеї гімназії вже роблять ся. Тимчасом 10. вересня почали ся у Вижниці гімназіяльні курси. Задля недостачі достаточного числа учительских сил в місци, відбувать ся щоденна наука поки що лише в шістьох клясах. Зголошувати ся на курси можна ще до кінця вересня с. р. 1-3

АДРЕСА: Hauptkasse der Zentralleitung der Ukrainischen Legion Wien, VII. Lerchenfeldergürtel 38

ПРОСИМО НА СОЛДАТСЬКІ ПОСЛАТИ ЛИСТИ І ДАРУНКИ НА СТРІЛЕЦЬКІ ШКОЛИ.

38

Під Крилами Церков

Се се літературна лектівна, яка залетіла до нас із закордонної України.

Оповідає дуже інтересно і мелодійно.

НАПИСАВ ЗАКОРДОННИЙ УКРАЇНЕЦЬ Ю. СТРИЖАВСЬКИЙ.

Ціна 1·50, з пересилкою 1·60.

Замовляти: „Дешеве Видавництво" Львів, Бляхарська 18. II. пов. (ґанок).

НАДІСЛАНЕ.

Краєвий адвокат

Д-р ЕВГЕНІЙ ГВОЗДЕЦЬКИЙ

веде канцелярію у Львові

24 **при вулици Красіцких ч. 6.** 32—?

Спеціяліст хорób ухо, носа, горла

Д-р Й. РАЙНГОЛЬД

вернув 171 8-9

і **ординує при вул. Сикстуській ч. 29. від 2—4.**

Оголошення.

Інструктора до учеників з I гімн. на цілий рік **потрібує** сейчас начальних стації в Яремчи (а в місци) І. Кабаровський. — Зголошеня з усіними листами. 264 1-3

Надворний технік-дентист

Його кор. висок. принц Ліпе в Мадриту

Б. БЕРҐЕР 175 2-3

Львів, Карла Людвика ч. 7. II п.

ЗОШИТИ до всіх шкіл, та всякі шкільні прибори можна набувати по найдешевших цінах

в „СОЮЗНІМ БАЗАРІ"

у Львові, вул. Руська ч. 10. 153 11—1

Висилка на провінцію оборотною почтою.

Повідомляю, що заосмотрив свій магазин в готові футра мужеські, верхи ще з перед війни, відбивані каміурами, тюленями, сельсінками, кімгаками, бобрами, нутриями і т. п., як також жіночі футра з найновійших фасонів з кримських ягнят, астраханів, лошаків, кримських баранів, футра ходорожні, шкільні куртки і кожушки з рукавами, а також гарнітури футрові продаю по приступних цінах.

Купую нежені футра і мегарбовані лиси, тхорі і тумаки.

А. Кнопф, Львів, Київського і.

(коло Банку „Уніон"). 247 4-5

Пошукують ся

- - - бухгальтерійної сили. - - -

Зголошеня під назвою:

„УКРАЇНСЬКА РІЗНИЦЯ" в САМБОРІ.

288 3-? **ДИРЕКЦІЯ.**

Отсим подає ся до відома всім П. Т. членів Тов. Господарської Спілки для збуту худоби в Судовій Вишни що:

III Звичайні Загальні Збори

тогож Товариства відбудуть ся дня 7. жовтня 1917 р. о год. 3. пополудни в льокали „Народного Дому" в СУДОВІЙ ВИШНИ з таким порядком дневним:

1. Відчитанє протоколу з попер. Заг. Зборів.
2. Звіт Дирекції з діяльности Тов. з р. 1914/16.
3. Звіт Комісії контрольної.
4. Замкненє рахунків за 1914/16 р.
5. Вибір Ради Надзираючої. 261 2-3
6. Вибір Дирекції.
7. Внесенє членів.

Рада Надзираюча.

Селянська Бурса в Станиславові буде отворена для бідних учеників з початком жовтня 1917 р. Ученики, що хочуть бути приняті до бурси, мають зголошувати ся до Голови Товариства о. Д-ра Фіоня, вул. Голуховського ч. 5. Місячна оплата виносить не **50 пор.** а чого коханку доконче треба оплачувати в натураліях. З огляду на се, що дотеперішний будинок як і його інвентар знищили до тла ворожі війска, мусять кождий ученик привезти з собою: ліжко, сінник, ложку, ножик, ніж і горнятко на молоко. На письменну відповідь належить вложити кореспонд. картку. — **о. Д-р І. Фіоньь, голова бурси.** 252 4-5

Підписуйте уділи

одинокого українського кооперативного союза для рільничої торговлі і промислу, який є

Краєвий Союз господ. торговельних Спілок

заразом торговельний синдикат

Т-ва „Сільський Господар"

у Львові, Зіморовича 20.

Уділи від К. 50 в году. — Проспекти на жадане даром. VI. 2-20

РУСЬКА ЩАДНИЦЯ

в ПЕРЕМИШЛІ,

вулиця Косцюшка ч. 3.

Приймає і видаче щадничі вкладки щоденно в годинах урядових. Вкладки опроцентовує на 4%, починаючи вже від слідуючого дня по дни вложеня аж до послідного дня перед днем відобраня.

ВКЛАДКИ в „Руській Щадници" можна складати особисто в касі товариства, почтовими переказами, грошевими листами, чеками почтової Щадниці, які Дирекція Щадниці на жадане безплатно достарчає, і з філіях банку австро-угорського на рахунок „Руської Щадниці".

Уділи позичок: а) гіпотечних платних півречними амортизаційними ратами на протяг літ 10—45 після вибору позичкодавця; б) на льомбарда ефектів, в на асекурат векслів. Справа позичок полагоджуєть можливо скоро.

Посередничать у видаванню позичок з Гал. Воєнкім Земедельскім кредитовім в Кракові.

Всяких інформацій і друків уділяє канцелярія „Руської Щадниці" вул. Косцюшка. Народний Дім, і поза щоденно безкоштовно в годинах урядових від 8—1 год. крім неділь і українських с-ят.

Після §. 14 устава „Руської Щадниці", затвердженого через ц. к. міністерство внутрішних справ вкладки в товаристві „Руська Щадниця" в Перемишли надають ся до льокації пупілярних, фондацийних і т. п. капіталів, яко отже „Руська Щадниця" купіляриу обезпеку III. 75—?

Великий український співанник

НАША ДУМА

Зладив Антін Гапяк.

(Друге видане, справлене і побільшене).

182 пісень. 200 коломийок.

Пісні поділені на шість груп:

I. Патріотичні і політичні (21 пісень).
II. Історичні (19 пісень).
III. Стилові: а) козацькі (17 пісень), б) чумацькі (7 пісень), в) бурлацькі (7 пісень), г) опришківські (3 пісні), д) побутові (18 пісень).
IV. Січові, сокільські, стрілецькі (26 пісень).
V. Любовні (54 пісень).
VI. Коломийки (200 пісень).

Ціна співанника „Наша дума" К 2·80.
(оправлений в полотно К 4·50).

Сей великий Співанник можна набути також окремими частями, а іменно часть перша п. з.

НАША СЛАВА

у якій поміщені пісні патріотичні і політичні, історичні, стилові, січові, сокільські і стрілецькі.

Співанник НАША СЛАВА коштує К 1·40.

Часть друга п. з.

НАША ПІСНЯ

містить пісні любовні і коломийки. Співанник НАША ПІСНЯ коштує К 1·40.

На звичайну пересилку почтову треба додати 30 сот. а на поручену 65 сот. Замовлення і рі: вночасно гроші треба висилати під адресою **Канцелярія Тов. „Просвіта" Львів, Ринок 10.**

Відповідає за редакцію Д-р ВАСИЛЬ ПАНЕЙКО.

З друкарні „Діла" Львів, Ринок ч. 10.